

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่องค์กรในการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น

Legal Problems Concerning the Organization in a Trail and Adjudication on the Right
of Candidate in Local Elections

कररचित चररुओननर (Kanchit Charoenin)¹ कमलचरर ररतनसकलवण (Kamolchai Rattanasakalwong)²

पलननर कलपुकल (Paninee Kitpoka)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการวินิจฉัยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งในต่างประเทศนั้น จะมีองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะมีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนประเทศฝรั่งเศส มีองค์กรตุลาการ คือศาลปกครองเป็นองค์กรที่เข้ามาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น หากประเทศไทยนำหลักการแนวคิดในต่างประเทศดังกล่าวมาปรับใช้ประกอบกับหลักการของประเทศไทยเองที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่จัดและควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแล้ว การตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามก่อนประกาศผลการเลือกตั้งก็ควรเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเมื่อประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้วก็ให้อำนาจองค์กรตุลาการเข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kanchit2020@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

Abstract

This present research aims to study concepts and theories regarding the authority of the Election Committee and the organizations related to the decision of the qualifications or prohibitions of the local council members and local administrators. The results of the study showed that in many countries there are different organizations that are responsible for the reviewing process of election candidates' qualifications. For example, in the Federal Republic of Germany, the Election Committee will be responsible for the reviewing process of election candidates' qualifications. On the other hand, in France, Administrative Court will be responsible for the reviewing process of election candidates' qualifications. Therefore, if the concepts purposed by the aforementioned countries are brought to apply in the Thai context, which the Election Committee is responsible for the fair and impartial election process, the qualifications or prohibitions review before announcing the election results should be done by the Election Committee. After the election results have been announced and confirmed, the judicial bodies are responsible for checking the use of the power of the Election Committee and related organizations. In addition, by avoiding the process of checking dishonest and unfair election

Keywords: Rights to be a candidate in a local election, Election Committee

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 11 ส่วนที่ 1 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กับมีอำนาจในการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หากมีการกล่าวหาหรือความปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดกระทำการใดๆ ส่งผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ต้องยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นที่สุด แต่กรณีมีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยแล้วแต่กรณี และให้คำสั่งศาลเป็นที่สุด ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน

การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็เป็นหน้าที่หนึ่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการกีดกันการลงคะแนนบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือไม่มีลักษณะต้องห้ามเข้าไปเป็นนักการเมืองทั้งระดับชาติหรือท้องถิ่น ซึ่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดองค์กรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรณีก่อนวันเลือกตั้ง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่หลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้วเป็นอำนาจของฝ่ายปกครองที่จะสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง คือ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วแต่กรณี ซึ่งจะเห็นได้ว่าห้วงระยะเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งเป็นต้นไปจนถึงวัน ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งไม่มีกฎหมายให้อำนาจองค์กรใดเป็นผู้ตรวจสอบและวินิจฉัย

ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ได้บัญญัติว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน เพื่อให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น...” ตามบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ยื่นคำร้องก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวันหากเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีเวลาที่จะพิจารณาได้เสร็จสิ้นก่อนวันเลือกตั้ง แต่ปัญหา ก็คือผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เห็นว่าผู้สมัครคู่แข่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมักจะรอให้มีการเลือกตั้งแล้วดูผลการเลือกตั้งก่อน เมื่อตนเองหรือผู้ที่ตนเองสนับสนุนไม่ได้รับเลือกตั้งจึงนำเรื่องดังกล่าวมายื่น คำร้อง ซึ่งเป็นการยื่นคำร้องเมื่อพ้นระยะเวลาตาม มาตรา 50 แล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่สามารถดำเนินการในเรื่องการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามได้ จึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2552 ข้อ 3 ที่กำหนดว่า คำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นระยะเวลาตาม มาตรา 50 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงหากปรากฏหลักฐานและเห็นว่ามีเหตุอันอาจมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รีบจัดส่งโทรสารคำร้องพร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นตามคำร้องดังกล่าวและเสนอความเห็น รายงานในวันถัดจากวันที่ได้รับคำร้องให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาสั่งการ เพื่อสามารถรับคำร้องที่ยื่นพ้นระยะเวลาตามมาตรา 50 ดำเนินการได้ แต่ปรับเป็นกรณีทำให้การเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ที่จะนำไปสู่การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและ/หรือเลือกตั้งใหม่

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อดำเนินการเป็นกรณีทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเสร็จสิ้น ก่อนประกาศผลก็สามารถเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้และเป็นที่สุด แต่ในข้อเท็จจริงแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้ง มักจะดำเนินการเสร็จสิ้นหลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ซึ่งต้องถูกบังคับตามกฎหมายให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัย และที่ผ่านมาศาลอุทธรณ์ยังวินิจฉัยและให้ความเห็นแตกต่างกัน ทำให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียเกิดความสับสนและสร้างความยุ่งยากกับผู้ปฏิบัติ

นอกจากนี้เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าสู่ตำแหน่งแล้ว พบว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ก็เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ซึ่งเป็นองค์กรในการกำกับดูแลในการสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง แต่เมื่อมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วผู้ที่ถูกกระทบสิทธิก็มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ซึ่งในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น เมื่อตำแหน่งว่างลงคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ จนได้ผู้บริหารหรือสมาชิกคนใหม่เข้าสู่ตำแหน่งแล้ว ต่อมาศาลปกครอง เพิกถอนคำสั่งขององค์กรกำกับดูแล จึงทำให้เกิดปัญหาตำแหน่งเดียวกันมีผู้บริหารหรือสมาชิกสองคน

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงมีปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ 1. ปัญหาองค์กรในการวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง 2. ปัญหาองค์กรในการวินิจฉัยคำร้องเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง และ 3. ปัญหาการพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยฝ่ายปกครอง ซึ่งการวิจัยจะแบ่งออกตามช่วงระยะเวลาการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามและการยื่นคำร้อง ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ก่อนวันเลือกตั้ง ตั้งแต่วันเลือกตั้ง จนถึงประกาศผลการเลือกตั้ง โดยจะพิจารณาถึงแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันขององค์กรต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาตามหัวเรื่องระยะเวลาดังกล่าวพร้อมเสนอแนวทางการแบ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับองค์กรวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
2. เพื่อทำความเข้าใจกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับองค์กรวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญห และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์กรวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากการค้นคว้า และรวบรวมจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารทางอินเทอร์เน็ต คำพิพากษา คำสั่งของศาล และความเห็นของนักกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยนำข้อมูลมารวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ ให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น

ผลการวิจัย

ผู้ศึกษาได้แบ่งการพิจารณาของการขาดคุณสมบัติ โดยแบ่งการพิจารณาเป็นระยะเวลาของการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามก่อนวันเลือกตั้ง ตั้งแต่วันเลือกตั้ง และตั้งแต่ประกาศผลการเลือกตั้ง ระยะเวลาที่มีการยื่นคำร้องเพื่อถอนชื่อหรือให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ส่งผลให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งช่วงระยะเวลาที่วินิจฉัยชี้ขาดก่อนวันเลือกตั้ง หลังวันเลือกตั้ง หรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง โดยแสดงให้เห็นแนวทางปฏิบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นขององค์กรในการพิจารณาวินิจฉัย พร้อมทั้งเสนอแนวทางของการปฏิบัติที่เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเห็นว่าตามมาตรา 235 และมาตรา 236 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 และมาตรา 50 มาตรา 95 มาตรา 96 มาตรา 97 และ มาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่ใช้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เริ่มตั้งแต่ 60 วันก่อนวันครบวาระการดำรงตำแหน่งจนสิ้นสุดวันเลือกตั้ง โดยในเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ให้ดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานว่ามีเหตุแห่งการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ซึ่งจากการศึกษาพบปัญหาและแนวทางแก้ไข ดังนี้

1.1 ปัญหาองค์กรในการวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง

การตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามก่อนประกาศผลการเลือกตั้งนั้น จะมีองค์กรที่เกี่ยวข้องคือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่มีการสมัครรับเลือกตั้งจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งซึ่งปัญหา ที่เกิดขึ้นคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งเองไม่ได้มีระยะเวลาในการยื่นคำร้องให้ตรวจสอบคุณสมบัติโดยเคร่งครัด โดยพิจารณาเพียงว่า นอกจากอำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว ยังมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมด้วย แม้พ้นระยะเวลายื่นคำร้องตามมาตรา 50 แล้วก็ตาม ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า แม้เหตุแห่งการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเหตุเดียวกัน แต่ผลที่เกิดขึ้นกับผู้สมัครจะมีความแตกต่างกันมาก โดยหากเป็นการยื่นคำร้องเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามโดยตรง ก็จะมีผลให้เพิกถอนชื่อและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ถ้าเป็นการยื่นคำร้องให้พิจารณาว่าการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ก็จะมีผลนอกเหนือจากการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยจะมีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ดำเนินคดีอาญา รวมทั้งชดเชยค่าเสียหายในการจัดการเลือกตั้งด้วย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นด้วยกับคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ว่าผู้ที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามย่อมไม่มีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งและเมื่อไม่ปรากฏข้อมูลว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในขณะที่มีการตรวจสอบคุณสมบัติจนล่วงเลยระยะเวลาให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ทำให้ผู้สมัครรายอื่นเสียโอกาส รัฐเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งจึงสมควรถูกลงโทษ แต่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าวเพราะหากกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ควรใช้อำนาจ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

พิจารณาคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 50 โดยเคร่งครัด และกรณีการพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามนั้นเป็นกรณีการกระทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ดังนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่อาจปรับการพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมาเป็นการพิจารณาในเรื่องการกระทำที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้ จึงไม่ควรรับคำร้องที่ยื่นเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

แต่อย่างไรก็ตามหากคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่รับคำร้องที่ยื่นภายหลังระยะเวลา ตามกฎหมาย ก็จะทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายว่าถ้าผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมาสมัครรับเลือกตั้ง และในชั้นการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่พบเหตุดังกล่าว หรือเมื่อพ้นกำหนดยื่นคำร้องตามมาตรา 50 แล้ว จึงทราบว่าผู้สมัครขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติตามมาตรา 50 อย่างเคร่งครัดแล้ว ก็ไม่สามารถรับคำร้องถอนชื่อได้ ซึ่งการไม่มีกฎหมายระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรใด ถือว่ายังเป็นช่องว่างทางกฎหมาย ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเมื่อกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือ มีลักษณะต้องห้ามของระดับท้องถิ่น จึงเห็นควรขยายระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครออกไปจนกว่าจะประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อให้สามารถคัดกรองบุคคลที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายในมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ดังนี้ “ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว เพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น” และตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ไม่ได้กำหนดโทษสำหรับผู้รู้อยู่แล้วว่าตนเองขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามแต่ก็ยังคงมาสมัครรับเลือกตั้งแตกต่างจากระดับชาติที่กำหนดไว้ชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้มีมาตรการลงโทษเช่นเดียวกัน จึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่สิทธิสมัครรับเลือกตั้งว่า “ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง ได้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องระวางโทษ...” นอกจากนี้ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2552 ข้อ 3 ที่เป็นจุดเริ่มต้นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้พิจารณาคำร้องที่ไม่ได้ยื่นภายในกำหนดมาตรา 50 ไปพิจารณาเป็นเรื่องการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรม จนทำให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและสอดคล้องกับมาตรา 50 ที่แก้ไข จึงเห็นควรตัดข้อ 3 ของประกาศฯ ดังกล่าวออกไป

1.2 ปัญหาองค์กรในการวินิจฉัยคำร้องเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว

กรณีขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามก่อนประกาศผลการเลือกตั้งและมีการยื่นคำร้องก่อนประกาศผลการเลือกตั้งแต่การพิจารณาแล้วเสร็จหลังจากประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้ศึกษาเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ก็เนื่องมาจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับพิจารณาวินิจฉัยกรณีให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ขาดคุณสมบัติหรือ มีลักษณะต้องห้ามก่อนวันเลือกตั้ง แต่ตรวจสอบไม่พบหรือเมื่อพ้นระยะเวลาตามมาตรา 50 แล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และผ่านพ้นการเลือกตั้งจึงทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว จึงต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ตามมาตรา 239 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย 2550 ทั้งที่กรณีการพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามกับการกระทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมแล้ว เป็นคนละกรณีกัน กล่าวคือ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ข้อเท็จจริงคำสั่งศาลอุทธรณ์ที่มีปัญหาเป็นกรณีและผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ยื่นสมัครรับเลือกตั้งและผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ประกาศรายชื่อแล้วและก่อนวันเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้มีคำสั่งใดๆ ระยะเวลาที่เกี่ยวกับการตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นจึงล่วงเลยไปแล้วถ้าปฏิบัติตามมาตรา 50 อย่างเคร่งครัดแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่อาจที่จะย้อนไปวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นได้ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไปอาศัยอำนาจตามมาตรา 235 และ 236 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งและกรณีการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเท่านั้น ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นแต่อย่างใด เมื่อยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์จึงทำให้เกิดปัญหาการพิจารณาวินิจฉัยแตกต่างกันผู้ศึกษาจึงเห็นควรแก้ไขมาตรา 50 เป็นต้นนี้ “ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็วเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น” ซึ่งจะทำให้ก่อนประกาศรับรองผลคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

แต่กรณีที่ยื่นคำร้องก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ดำเนินการตรวจสอบรวบรวมพยานหลักฐานมาตลอดจนมีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากต้องส่งเอกสารหลักฐานดังกล่าวให้องค์กรกำกับดูแล ก็อาจเกิดปัญหาโต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากพ้นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยเป็นที่สุดแล้ว จึงเห็นควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ให้พิจารณาวินิจฉัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นด้วย เพื่อให้การวินิจฉัยเป็นแนวทางเดียวกัน โดยกำหนดกรอบเวลาให้แล้วเสร็จภายใน 7 วัน นับแต่ได้รับคำร้อง

ส่วนกรณีที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามก่อนวันเลือกตั้ง แต่ทราบเหตุ เมื่อประกาศรับรองผลการเลือกตั้งและเข้าสู่ตำแหน่งแล้วโดยไม่มีการยื่นคำร้องมาก่อนอาจจะมีข้อโต้แย้งว่าไม่ใช่เหตุที่จะสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้ ทำให้เกิดช่องว่างในการดำเนินการ ผู้ศึกษา เห็นว่าเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งแล้ว องค์กรกำกับดูแลย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัย แม้ว่าการขาดคุณสมบัติเกิดขึ้นก่อนประกาศผลการเลือกตั้งก็ตาม แต่เมื่อองค์กรกำกับดูแลสั่งให้พ้นจากตำแหน่งแล้ว ก็ควรจะมีองค์กรที่ตรวจสอบคำสั่งดังกล่าวซึ่งถือเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ซึ่งกรณีนี้เดิมหากเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวออกคำสั่งไม่ถูกต้อง ผู้ที่ถูกกระทบสิทธิก็มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองให้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปได้ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อองค์กรกำกับดูแลสั่งให้พ้นจากตำแหน่งแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองทั้งศาลปกครองชั้นต้น หรือศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีหลายขั้นตอนใช้ระยะเวลานาน และในขณะเดียวกันตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากครบวาระนั้น ตามกฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากการบริหารงานราชการจะต้องมีความต่อเนื่องไม่อาจที่จะรอผลการวินิจฉัยของศาลปกครองได้ เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่แล้วก็ทำให้ได้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นคนใหม่เข้าสู่ตำแหน่ง หากต่อมาศาลปกครองสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นคนเดิมกลับเข้าสู่ตำแหน่ง ก็จะทำให้เกิดปัญหาระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นคนใหม่กับคนเดิม ดังนั้น จึงเห็นว่า ในการพิจารณาคุณสมบัติหลังจากประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ไม่ว่าจะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามก่อนวันเลือกตั้ง แต่เมื่อทราบเหตุหลังจากประกาศผล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

การเลือกตั้งแล้ว ก็ควรกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรที่พบเหตุพิจารณาวินิจฉัยโดยให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพียงองค์กรเดียวตรวจสอบการใช้อำนาจ เพื่อแก้ไขปัญหาความเห็นขัดแย้งกัน ในเรื่องอำนาจวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับคุณสมบัติโดยกำหนดกรอบระยะเวลาที่ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 7 วัน นับแต่ได้รับคำร้อง เพื่อให้มีองค์กรตรวจสอบเสร็จสิ้นในคราวเดียวกัน

1.3 ปัญหาการพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยฝ่ายปกครอง

กรณีมีการเลือกตั้งไปแล้วโดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าก่อนวันเลือกตั้งผู้สมัคร รับเลือกตั้งคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะเห็นได้ว่าระยะเวลาเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้ล่วงเลยไปแล้ว แม้ตามพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 ฉบับ ถือว่าสมาชิกสภาของผู้สมัครรับเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งก็ตาม トラบใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังไม่ประกาศรับผลการเลือกตั้ง ก็ยังถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งยังไม่ได้เข้าสู่ตำแหน่งจนกว่าจะมีการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งอำนาจการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและเพิกถอนข้อยังคงเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เมื่อมีการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งเป็นต้นไปถือว่าผู้สมัคร ได้เข้าสู่ตำแหน่งแล้ว การสั่งให้พ้นจากตำแหน่งเป็นอำนาจของผู้ใช้อำนาจกำกับดูแลคือนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วแต่กรณี หากผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตั้งแต่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งจนมีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งรับดำเนินการ ก็จะทำให้มีช่องทางให้สามารถยื่นคำร้องได้หลายทางทั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและฝ่ายปกครอง ทำให้เกิดปัญหาว่าหากมีการยื่นคำร้องทั้งสองช่องทางแล้วฝ่ายปกครองสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง (มีสิทธิสมัครใหม่ได้หากมีคุณสมบัติครบถ้วน) แต่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ (ซึ่งหากถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง จะต้องถูกดำเนินคดีอาญา ขดใช้ค่าเสียหายในการจัดการเลือกตั้ง) การพิจารณาวินิจฉัยอาจจะขัดแย้งกัน และทำให้ผลทางคดีต่างกันมาก ดังนั้น กรณีที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหลังจากประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว จึงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี แต่เนื่องจากคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง ผู้ที่ถูกกระทบสิทธิจึงมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองให้พิจารณาวินิจฉัยได้ ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีหลายขั้นตอนมาก และอาจทำให้เกิดปัญหาได้ หากศาลปกครองสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเนื่องจากการเลือกตั้งแทนผู้ที่ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งแล้ว ดังนั้นจึงเห็นว่าในการพิจารณาคุณสมบัติหลังจากประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ควรกำหนดให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับคุณสมบัติด้วยเช่นเดียวกัน

ในต่างประเทศนั้นมีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการควบคุมการเลือกตั้งและการพิจารณาในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในต่างประเทศก็แตกต่างกันไปในรูปแบบต่างๆ ตามกลุ่มการปกครองประเทศว่ามีการจัดโครงสร้างทางการเมืองไปในรูปแบบใด ซึ่งมีทั้งกลุ่มประเทศที่ให้อำนาจฝ่ายตุลาการในการตรวจสอบการเลือกตั้ง องค์กรอื่นของรัฐตรวจสอบการเลือกตั้ง หรือให้อำนาจองค์กรอื่นของรัฐและฝ่ายตุลาการตรวจสอบการเลือกตั้ง เช่น ประเทศฝรั่งเศสให้อำนาจศาลปกครองเป็นองค์กรที่เข้ามาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งโดยตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้ง ประเทศสหพันธ์รัฐสาธารณรัฐเยอรมนีให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและฝ่ายตุลาการตรวจสอบการเลือกตั้ง รวมทั้ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ระบบกฎหมายของอังกฤษก็จะให้อำนาจศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้ง จึงเห็นควรนำหลักการแนวคิดในต่างประเทศดังกล่าวมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง แต่เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้วให้อำนาจหน้าที่ขององค์กรตุลาการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและ ดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ตั้งแต่กระบวนการรับสมัครเลือกตั้ง การจัดการเลือกตั้งทุกขั้นตอนไปจนถึงการนับคะแนนเลือกตั้งเสร็จสิ้น ตลอดจนถึงการประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการทางธุรการเพื่อประกาศรับรองผลการเลือกตั้งว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หากผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ก่อนวันประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการถอนชื่อผู้สมัครคนนั้นได้ แต่ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ ให้อื่นคำร้องก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน เท่านั้น หากยื่นพ้นกำหนดตามมาตรา 50 ถือว่าเป็นเหตุไม่รับคำร้อง และเมื่อมีการเลือกตั้งไปแล้วปรากฏภายหลังว่าก่อนประกาศรับรองผลการเลือกตั้งผู้สมัครขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ก็ไม่ถือว่าทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เพราะเป็นคนละกรณีกับการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม แต่อย่างไรก็ตามเห็นว่า การปฏิบัติตามมาตรา 50 อย่างเคร่งครัดก็จะทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายที่ไม่สามารถถอนชื่อของผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามได้ ซึ่งเห็นว่าอำนาจในห้วงระยะเวลาหลังจากที่กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 50 จนถึงก่อนประกาศรับรองผลการเลือกตั้งควรเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งองค์กรเดียวจึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องและปิดช่องว่างของกฎหมายดังกล่าว แต่เมื่อประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้วหากผู้สมัครขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม เห็นว่า เป็นอำนาจขององค์กรที่กำลังดูแล คือ นายอำเภอผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามกฎหมายจัดตั้งของแต่ละองค์กร

เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกฎหมายและแนวทางปฏิบัติขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยสิทธิสมัคร รับเลือกตั้ง การเลือกตั้งที่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น จึงต้องแยกการพิจารณาเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามกับการพิจารณาเรื่องเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมออกจากกัน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนของการพิจารณาขององค์กรที่เกี่ยวข้อง และเมื่อมีการแยกการพิจารณาดังกล่าวกรณีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามก็ต้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและฝ่ายปกครองเท่านั้นเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ โดยกำหนดให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับคุณสมบัติด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาความเห็นขัดแย้งกันในเรื่องอำนาจวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการคุณสมบัติ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาที่จะต้องพิจารณาให้ชัดเจนเพื่อความรวดเร็ว ซึ่งแบ่งช่วงอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. กรณีขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามและการพิจารณาแล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งท้องถิ่น ก็คือคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงองค์กรเดียว ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

2. กรณีขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

2.1 พบเหตุก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเสร็จก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง เห็นว่าแม้ตามกฎหมายจัดตั้งของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะบัญญัติว่าสมาชิกภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งก็ตาม แต่ตราบใดที่ยังไม่ประกาศผลการเลือกตั้งอำนาจในการพิจารณาคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามก็ควรเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2.2 พบเหตุก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการแล้วเสร็จหลังจากประกาศผลการเลือกตั้ง ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำเนินการต่อเนื่องเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องคุณสมบัติไม่ใช่เรื่องการเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยเพิ่มเติมให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครเพื่อความชัดเจนป้องกันการวินิจฉัยขัดแย้งกัน

2.3 พบเหตุหลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว กรณีนี้ถือว่าผู้สมัครขาดคุณสมบัติมาตั้งแต่ต้น แต่เนื่องจากพ้นจากอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว จึงเห็นควรให้องค์กรกำกับดูแลยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยเช่นเดียวกัน โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลปกครองเพื่อความรวดเร็ว และป้องกันปัญหาหากศาลปกครอง เพิกถอนคำสั่งขององค์กรที่กำกับดูแล

3. กรณีขาดคุณสมบัติตั้งแต่ประกาศผลการเลือกตั้ง เห็นว่า นับตั้งแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งเป็นต้นไป ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เข้าสู่ตำแหน่งแล้ว หากปรากฏว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามก็เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่กำกับดูแล คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ แล้วแต่ท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการซึ่งตามกฎหมายจัดตั้งให้อำนาจในการสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้ แต่เนื่องจากเป็นคำสั่งทางปกครองผู้ที่ถูกกระทบสิทธิจึงมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองให้พิจารณาวินิจฉัยได้ ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีหลายขั้นตอนมาก และอาจทำให้เกิดปัญหาได้หากศาลปกครองสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น จึงเห็นว่าในการพิจารณาคุณสมบัติหลังจากประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ควรกำหนดให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับคุณสมบัติด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาความเห็นขัดแย้งกัน ในเรื่องอำนาจวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับคุณสมบัติ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาที่จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 7 วัน นับแต่ได้รับคำร้อง

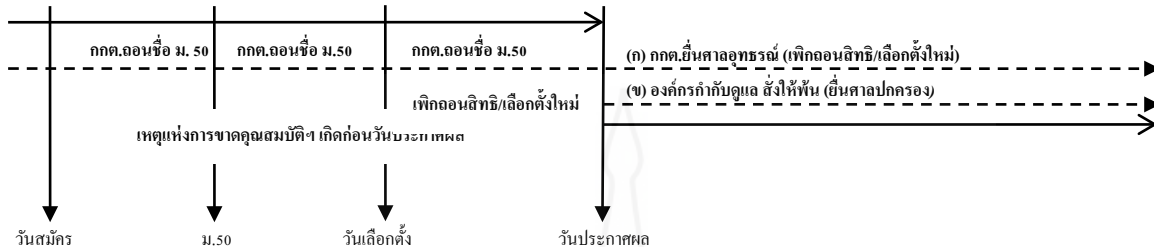
และเพื่อให้เป็นไปตามข้อเสนอดังกล่าวจึงเห็นควรแก้ไขมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ดังนี้ “ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่น คำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว เพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น” นอกจากนี้เห็นควรแก้ไขโดยการตัดข้อ 3 ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2552 ขั้นตอนดำเนินการก็จะเป็นอย่างนี้

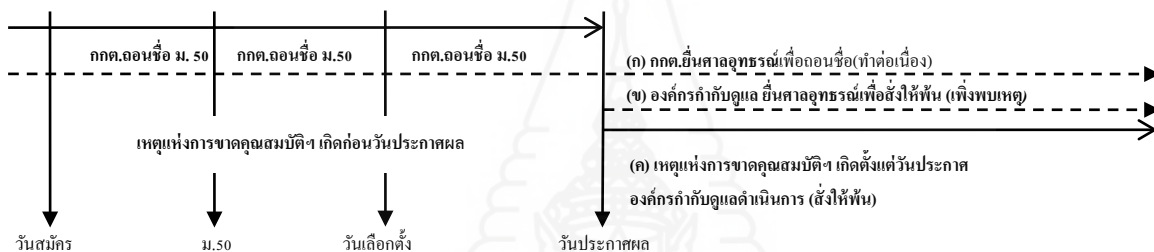
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

รูปแบบเดิม

รูปแบบที่เสนอ

เอกสารอ้างอิง

- กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2541). การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประเทศไทย : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของอินเดียและฟิลิปปินส์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย โครงการวิจัยจุฬาลงกรณ์ ประเภททุนอุดหนุนการวิจัยจากสภาวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2541. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระมล ทองธรรมชาติ. (2531). การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล กรุงเทพฯ: มาสเตอร์เพลส.
- กิตติศักดิ์ ปกติ. (2546). ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบชีวลอร์และคอมมอนลอว์. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จันทจิรา เอี่ยมมยุรา...(และคนอื่นๆ) . (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์ การพัฒนาระบบการจัดการคดีการเมืองในศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาสังคม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ชำนาญ ยุวบูรณ์. (2503). การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางปกครองของกฎหมายไทย พระนคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ โครงการวิจัย การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง สถาบันพระปกเกล้าสนับสนุนการวิจัย.
- ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ. (2555). ศาลเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการจัดตั้งและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย บทบัณฑิตย เนติบัณฑิตยสภา.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). คำอธิบายกฎหมายมหาชน เล่ม 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2548). หลักการกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2545). การควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมบทความกฎหมายมหาชน <http://www.pub-law.net.com>.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

- _____. (2543). หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่ กรุงเทพฯ.
- _____. (2543). สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่อง หลักความเสมอภาค กรุงเทพฯ: ศุภสภา.
- _____. (2543). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ. (2555). แนวทางการปฏิรูประบบการเลือกตั้งและพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- _____. (2542). การเลือกตั้งและพรรคการเมือง : บทเรียนจากเยอรมัน. กรุงเทพฯ: พีเพรส.
- _____. (2535). คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ ; รัฐธรรมนูญเยอรมัน. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 75/2551.
- บันทึกข้อความที่ ลต 0202(อก)/805 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2556 เรื่อง รายงานการประชุมแนวทางการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น และหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด่วนที่สุด ที่ ลต 0301/ว 937 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2552 เรื่อง การดำเนินการกรณีมีการร้องเรื่องสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2538). การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: พาพาส.
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2552.
- ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล. (2550). ความล้มเหลวของรัฐธรรมนูญ 2540 และปัจจัยที่ทำให้เกิด “ระบอบทักษิณ” เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรคดี ผ่องแผ้ว และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ รายงานการวิจัย เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมลเพ็ญ ทหารแก้ว. (2538). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครของพรรคการเมือง. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ.
- ไพโรจน์ ชัยนาม. (2525). สถาบันการเมืองและรัฐธรรมนูญของต่างประเทศกับระบอบการปกครองไทย. นครหลวง: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. (2538). ระบบการเลือกตั้งที่ลดการซื้อเสียงและให้โอกาสคนดีสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อทดแทนระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2543.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550.
- พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545.
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542.

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539.

โกคิน พลกุล. (2530). *ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องในรัฐธรรมนูญ* กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์พลชัย.

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554

วิชญ์ เครืองาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2546). *วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาเปรียบเทียบกรณีศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศกับศาลรัฐธรรมนูญไทย*.

_____. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). *หลักความเสมอภาค วารสารนิติศาสตร์*. 30 (2) (มิถุนายน).

_____. (2542). *กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สมยศ เชื้อไทย. (2535). *คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

สัญญา จีระออน. (2555). *วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งในคดีที่เกี่ยวกับการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่*.

สุวิทย์ ปัญญาวงศ์. (2554). *การตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งและฝ่ายตุลาการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สมจิตร ทองศรี. (2549). *การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและการเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของศาลฎีกา งานเอกสารวิชาการหลักสูตร ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 9* วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

สุวัชรี้ กระจงกพงษ์. (2551). *การตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยฝ่ายตุลาการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สถาบันพระปกเกล้า *องค์กรจัดการเลือกตั้งของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมัน* (Online, Available URL :<http://www.kpi.ac.th>, 2000).

ส่วนวิจัยและพัฒนาแบบรูป แบบและโครงสร้าง สำนักพัฒนาระบบ รูป แบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2541). *รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ.1958 มาตรา 2 (พิมพ์ครั้งที่ 1)* กรุงเทพฯ: ศุภสภา.

อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2524). *การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

- อุทัย หิรัญโต. (2536). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อรรถ กักพล และธนัชรา สุขะวัฒนะ. (2551). *คู่มือสมาชิกสภาท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ธรรมดาเพลส*: กรุงเทพฯ.
- คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 13/2555 วันที่ 18 พฤษภาคม 2555.
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 487/2547.
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 286/2546.
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ 1117/2558.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 1 คดีหมายเลขแดงที่ 2336/2553.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 1 คดีหมายเลขแดงที่ 241/2554.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 2 คดีหมายเลขแดงที่ 2205/2557.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 3 คดีหมายเลขแดงที่ 4444/2553.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 3 คดีหมายเลขแดงที่ 1518/2553.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 คดีหมายเลขแดงที่ 3806/2555.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 5 คดีหมายเลขแดงที่ 1429/2552.
- คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 คดีหมายเลขแดงที่ 3930/2551.
- คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 608/2555 ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2555.
- คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 677/2555 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2555.
- คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 928/2555 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2555.
- คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 955/2555 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2555.
- คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 700/2555 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2555.
- คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 235/2556 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2556.